

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wołomińskiego -powiatowa strategia integracji i polityki społecznej

(dr Anna Olech, dr Tomasz Kaźmierczak)

Niniejsze opracowanie zawiera rekomendacje co do działań w zakresie szeroko rozumianej pomocy społecznej, które powinny być podejmowane, by rozwiązywać problemy osób i rodzin, mieszkańców gmin Powiatu Wołomińskiego, doświadczających trudności życiowych. Rekomendacje te są sformułowane na podstawie analizy szeregu danych statystycznych i wskaźników społecznych oraz oceny infrastruktury społecznej – istniejących na terenie Powiatu Wołomińskiego usług i działań warunkujących zaspokajanie potrzeb jego mieszkańców.

Adresatem niniejszego opracowania są władze Powiatu Wołomińskiego, albowiem jednym z ustawowych obowiązków powiatu w zakresie pomocy społecznej jest opracowanie powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10a pkt 2 ustawy o pomocy społecznej). Należy jednak podkreślić, iż działania, o których mowa w opracowaniu należą nie tylko do kompetencji samorządu powiatowego, ale także samorządu gminnego. „Powiat” bowiem w przypadku wskazanego wyżej zadania ustawowego należy rozumieć jako społeczny obszar, na którym działają różne podmioty – przede wszystkim samorządy gminne i samorząd powiatowy. Plany i strategie dotyczące działań stanowiących wyłączny obszar kompetencji samorządu powiatowego powinny być przedmiotem osobnych opracowań i prac podejmowanych w związku z art. 47a ust. 6 i 7, które mówią, iż:

Kierownik powiatowego centrum pomocy rodzinie składa radzie powiatu coroczne sprawozdanie z działalności centrum oraz przedstawia wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.

Rada powiatu na podstawie wykazu potrzeb, o którym mowa [powyżej] opracowuje i wykonuje lokalne programy pomocy społecznej.

Rola administracji powiatowej w systemie pomocy społecznej.

1. Przemiany polityczne i gospodarcze rozpoczęte na przełomie lat 80. i 90. charakteryzuje m.in. stały rozwój samorządności, jako podstawowej strategii usprawniania działań administracji publicznej w zakresie zarówno spraw bezpośrednio związanych z życiem i funkcjonowaniem ludności na danym terenie, jak też w rozwiązaniu konkretnych problemów obywateli. Przejawem tego procesu jest także wprowadzona w życie w 1999 r. reforma administracyjna kraju polegająca m.in. na stworzeniu nowego – powiatowego - szczebla samorządowego. Reforma ta spowodowała głębokie zmiany w strukturach organizacyjnych państwa - rozpoczęły funkcjonowanie nowe instytucje i organy realizujące zadania publiczne o charakterze ponadgminnym.

2. Nowy układ szczebli administracji publicznej stworzył konieczność rozpatrywania problemów o charakterze społecznym i gospodarczym w odmiennej perspektywie zarówno geograficznej, jak i czasowej. Dotychczasowe opracowania i kierunki działań wyznaczone w układzie gminno-wojewódzkim nie uwzględniały bowiem nowo utworzonego obszaru kompetencji samorządu powiatowego, któremu przypisano konkretne zadania uprzednio leżące w gestii dwóch w/w jednostek podziału administracyjnego. Zgodnie z ustawą z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Powiat wykonuje zadania publiczne o charakterze ponadgminnym z zakresu:

- edukacji publicznej,
- promocii i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- pomocy rodzinie,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- utrzymania dróg,
- gospodarki nieruchomościami,
- geodezji i kartografii,
- budownictwa i nadzoru budowlanego,
- ochrony środowiska,
- porządku i bezpieczeństwa publicznego.

3. Zakres i typ kompetencji przypisanych samorządowi powiatowemu ma daleko idące konsekwencje dla systemu polityki społecznej, a w zwłaszcza systemu organizacyjnego szeroko rozumianej pomocy społecznej. Szczegółowo zadania, za które w tej sferze odpowiedzialność ponosi samorząd powiatowy przede wszystkim precyzuje ustawa o pomocy społecznej oraz – w odniesieniu do osób niepełnosprawnych – ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Można wskazać trzy grupy zadań określające miejsce i rolę samorządu powiatowego w systemie pomocy społecznej. Tak więc powiat, poprzez działające w jego ramach, powiatowe centrum pomocy rodzinie:

- odpowiada za prowadzenie szeregu specjalistycznych usług dla różnych kategorii potrzebujących; są to m.in.: stacjonarne usługi opiekuńcze, poradnictwo specjalistyczne w tym terapia rodzinna, interwencja kryzysowa, informacja o prawach i uprawnieniach, pomoc uchodźcom, usługi z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, w tym orzecznictwo o stopniu niepełnosprawności;
- odpowiada za opiekę nad dziećmi pozbawionymi opieki rodzicielskiej: rekrutuje, prowadzi i wspiera rodziny zastępcze; organizuje i prowadzi placówki opiekuńcze-wychowawcze i ośrodki adopcyjno-opiekuńcze; wspiera w usamodzielnieniu wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczych i wychowawczych;
- wspiera (wzmacnia) kadry gminnych ośrodków pomocy społecznej poprzez szkolenie oraz doradztwo metodyczne.

Pojawienie się powiatu w systemie pomocy społecznej nie zmieniło jego istoty: podstawowa odpowiedzialność za realizowanie zadań z tego zakresu spoczywa na gminie. Natomiast rolę administracji powiatowej (powiatowych centrów pomocy rodzinie) jest poprawa efektywności tego systemu poprzez:

- zapewnienie mieszkańcom gmin działających na obszarze powiatu dostępu do szeregu specjalistycznych usług, które z najróżniejszych powodów mają charakter ponadlokalny

oraz

- wzmacnianie kompetencji zawodowych kadr ośrodków pomocy społecznej – podstawowej struktury organizacyjnej systemu pomocy społecznej.

W tym układzie fundamentalnym warunkiem sprawności systemu jest współpraca gmin i powiatów, tj. ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie – obie te struktury, których role trzeba rozumieć komplementarnie, służą bowiem zaspokajaniu potrzeb tych samych jednostek i rodzin – członków wspólnot samorządowych. Gdy współpracy tej brak, skuteczność pomocy musi być ograniczona, a środki, zawsze przecież niedostateczne, marnowane.

4. Szczególnym zadaniem nałożonym na powiat mocą ustawy o pomocy społecznej jest obowiązek opracowania powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Oznacza to, iż ustawodawca przyjął, że społeczny obszar powiatu jest właściwy, by w jego obrębie identyfikować czynniki generujące problemy społeczne i podejmować działania profilaktyczne i zaradcze. W fakcie, iż na obszarze tym działa administracja powiatowa oraz administracje poszczególnych gmin należy przede wszystkim widzieć podstawową zasadę podziału zadań między głównymi podmiotami społecznymi. W tym kontekście zadanie opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych trzeba rozumieć jako zadanie wypracowania pewnego planu ich współdziałania, które odpowiadając społecznej i gospodarczej specyfice obszaru powiatu ma na celu poprawę zaspokojenia potrzeb jego mieszkańców, w szczególności tych, których owe problemy dotykają.

Z natury społeczeństwa demokratycznego, co ma też swoje fundamenty prawne, wynika, iż oprócz władz samorządowych i agend rządowych współdziałanie, o którym mowa powyżej, może także obejmować organizacje prywatne, tworzone dobrowolnie przez obywateli. Wypada podkreślić, iż w świetle obowiązujących regulacji prawnych współdziałanie to nie tylko dla podmiotów obywatelskich, co byłoby w pełni zrozumiałe, ale także dla administracji samorządowych, leży jedynie w sferze uprawnień a nie zobowiązań (dokładne dane na temat organizacji pomocy społecznej w Powiecie Wołomińskim zawiera Aneks 1).

Definicje podstawowych pojęć

Przez problem społeczny rozumie się na ogół pewien stan rzeczy (zjawisko społeczne, pewnego typu zachowania itp.) który jest oceniany negatywnie i w związku z tym istnieje przekonanie, iż powinny być podjęte działania zaradcze. O tym, czy jakieś zjawisko zostaje uznane za problem społeczny decydują zatem oceny. Zawsze jednak przyczyny owych zjawisk, czynniki je warunkujące, należą do sfery zaspokojenia (niezaspokojenia) potrzeb jednostek, rodzin czy społeczności, a zatem działania zaradcze (w tym profilaktyczne) muszą być prowadzone także w tej sferze. Rozwiązywanie problemów społecznych w rzeczywistości oznacza podejmowanie prób mających na celu zmianę (poprawę) warunków zaspokojenia potrzeb danej jednostki, rodziny czy społeczności.

Strategie rozwiązywania problemów społecznych to tyle, co względnie trwałe wzory interwencji społecznych podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy – zjawisk występujących w obrębie danej społeczności – które oceniane są negatywnie. Mówiąc o powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych) prowadzone na terenie całego lub części powiatu podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin. O tym, jaka część zasobów zostanie przeznaczona na zaspokojenie potrzeb poszczególnych zidentyfikowanych kategorii decydują przyjęte priorytety.

Konstrukcja strategii wymaga określenia:

- celów strategicznych,
- zadań tj. celów taktycznych (częstkowych).

Dają one podstawy do opracowywania szczegółowych programów i projektów tj. wzorów interwencji (sposobów oraz metod działania) adekwatnych do dostępnych zasobów.

Spoleczna charakterystyka Powiatu Wołomińskiego

Powiat Wołomiński na tle powiatów Mazowsza

Powiat Wołomiński o liczbie ludności wynoszącej ponad 184 tys. osób i powierzchni 955,37 km² plasuje się w grupie największych powiatów Mazowsza Z kolei województwo mazowieckie jest największym województwem w kraju zarówno pod względem obszaru (35.715 km²), jak i liczby mieszkańców (5.068 tys. osób tj. 13,10 % ludności Polski), liczby powiatów (42, w tym 4 miasta na prawach powiatu) oraz liczby gmin - 325 gmin, z czego aż 232 to gminy wiejskie, a sporą grupę stanowią także jednostki gminne miejsko-wiejskie, w których ośrodkami centralnymi są małe miasta. Ponadto zaznaczyć należy, iż ponad 1/3 ogółu ludności tego województwa (35,8 %) to ludność zamieszkała na wsi.

Warszawa jest położona w centrum obszaru o zupełnie przeciętnych wskaźnikach, aczkolwiek stolica ma decydujący wpływ na ukształtowanie się pozycji województwa Mazowieckiego, jako jednego z trzech obok śląskiego i wielkopolskiego, najsilniejszych gospodarczo województw o największym potencjale inwestycyjnym i rozwojowym. Wraz z woj. małopolskim mazowieckie wytwarza ponad połowę narodowego bogactwa. Jednocześnie jest to obszar największych kontrastów i paradoksów. Analiza i interpretacja ogólnych wskaźników nie oddaje ani rzeczywistej zamożności i dynamiki Warszawy, ani też rzeczywistej biedy i stagnacji obszarów wiejskich tego regionu.

Obraz zróżnicowań terytorialnych Mazowsza ujawnia *Mazowiecki Obserwator Społeczny*. Posługuje się on dwoma grupami wskaźników. Pierwsza grupa odnosi się do pewnych negatywnych zjawisk, które świadczą o istnieniu stanu niezaspokojenia (deprywacji) istotnych potrzeb. Grupa ta nosi nazwę wskaźników deprywacji i mają one zasadniczo charakter negatywny – im wyższa wartość wskaźnika, tym gorzej, tzn. tym poziom niezaspokojenia potrzeb jest większy. Druga grupa odnosi się z kolei do tych obszarów życia, w których wyraża się poziom rozwoju społecznego. Te wskaźniki nazwano wskaźnikami rozwoju. W odróżnieniu od poprzednich mają one charakter zasadniczo pozytywny – im wyższa wartość wskaźnika, tym lepiej, tzn. tym osiągnięty poziom rozwoju jest wyższy.

Konstruując grupę wskaźników deprywacji przyjęto założenie, iż powinny one dotyczyć (niezaspokojenia) potrzeb o podstawowym znaczeniu w poszczególnych, podstawowych, fazach

życia: dzieciństwie i młodości, dojrzałości i starości. Inny był punkt wyjścia przy konstruowaniu grupy wskaźników rozwoju. Zasadniczą inspiracją był tu przyjęty przez jedną z agend ONZ wskaźnik rozwoju społecznego HDI (Human Development Index). HDI bierze pod uwagę trzy obszary: osiągnięcia edukacyjne, trwanie życia ludzkiego oraz podział dochodów. Średnia wartość wskaźników deprivacji występujących na danym obszarze daje syntetyczny wskaźnik deprivacji, średnia wartość wskaźników rozwoju - syntetyczny wskaźnik rozwoju.

Tablica 1. Wskaźniki deprivacji i rozwoju

Wskaźniki deprivacji	Sposób obliczenia	Wskaźniki rozwoju	Sposób obliczenia
niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży	liczba nieletnich i małoletnich zarejestrowanych z powodu przejawiania symptomów niedostosowania społecznego w przeliczeniu na 1000 osób w wieku 7-17 lat	skolaryzacja	odsetek młodzieży 19- i 20-letniej w klasach maturalnych liceów ogólnokształcących, liceów zawodowych i techników
rozwoły	liczba rozwodów w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	względna zamożność	wysokość odpisu od podatku od dochodów osób fizycznych stanowiącego dochód gminy przypadająca na 1 mieszkańca gminy
stopa bezrobocia	stopa bezrobocia rejestrowanego	względna efektywność gospodarza	wysokość odpisu od podatku od dochodów osób prawnych stanowiącego dochód gminy przypadająca na 1 mieszkańca gminy
głębokość bezrobocia	udział długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	dynamika starzenia	różnica między odsetkiem ludzi w wieku poprodukcyjnym za 20 lat i obecnie
psychoorganizacja	liczba hospitalizowanych na oddziałach psychiatrycznych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców		
osamotnienie ludzi starych	kobiety w wieku 75 i więcej lat w przeliczeniu na 1 mężczyznę w wieku 75 i więcej lat		

Mazowiecki Obserwator Społeczny posługując się danymi za rok 1999 ujawnia następujące zróżnicowania powiatów Mazowsza. Syntetyczny wskaźnik deprivacji przyjął najwyższą wartość w przypadku powiatu warszawskiego (1,27), następne w kolejności są powiaty: wołomiński, grodzki siedlecki, grodzki płocki, grodzki ostrołęcki, żyrardowski i grodzki radomski (1,15). Najniższa jego wartość wystąpiła w powiecie łosickim (0,49) Poza Łosicami do powiatów o najniższym poziomie deprivacji należą: Garwolin, Kozienice, Ostrów Maz., Przysucha, Białobrzegi, Lipsko, Przasnysz, Siedlce ziemski, Węgrów, Płock ziemski, Pułtusk, Mińsk Maz., Żuromin oraz Radom ziemski (0,71). Dwa fakty każą zwrócić na siebie uwagę: po pierwsze wydaje się, iż różnice pomiędzy poszczególnymi powiatami na skali deprivacji nie są bardzo duże; wartość wskaźnika deprivacji dla powiatu warszawskiego jest ok. 2,5-krotnie większa niż w przypadku Łosic. Po drugie relatywnie najwyższy poziom deprivacji występuje w największych ośrodkach miejskich Mazowsza, co sugerowałoby, iż jest ona fenomenem bardziej dotykającym obszarów zurbanizowanych niż wiejskich.

Również syntetyczny wskaźnik rozwoju przyjął najwyższą wartość w powiecie warszawskim (5,01). Do tej samej grupy co Warszawa należą także powiaty: płocki grodzki (2,87), warszawski – zachodni, piaseczyński, pruszkowski, ostrołęcki grodzki i ziemski, siedlecki grodzki, nowodworski, legionowski, grodzki i radomski grodzki (1,14). Najniższa wartość wskaźnika rozwoju wystąpiła w powiecie siedleckim ziemskim (0,25) oraz w powiatach: Lipsko, Przysucha, Łosice, Zwolen, Białobrzegi, Radom ziemski, Garwolin, Żuromin i Maków Maz.(0,51). Okazuje się, że rozbieżności na skali rozwoju są zdecydowanie większe niż na skali deprivacji: wskaźnik dla powiatu warszawskiego jest 20-krotnie większy niż dla siedleckiego ziemskiego a dla radomskiego grodzkiego (12 w kolejności)

ponad 2-krotnie większy niż dla makowskiego (33 w kolejności). Ponadto skład grupy powiatów o najwyższej wartości syntetycznego wskaźnika rozwoju różni się od grupy powiatów o najwyższej wartości syntetycznego wskaźnika deprivacji tym, iż do dołączyły do niej powiaty leżące w bezpośredniej bliskości Warszawy.

Tablica 2 pokazuje efekty pogrupowania powiatów Mazowsza wedle położenia na skali deprivacji i rozwoju. Analizując ją łatwo spostrzec dwa skontrastowane ze sobą grupy obszarów; są to powiaty, które na obu skalach uzyskały – z jednej strony - najwyższe wartości, z drugiej – najniższe. Pierwszą grupę tworzą powiaty wielkiej aglomeracji warszawskiej oraz pozostałe główne i zarazem największe miasta Mazowsza; w skład drugiej, dość różnorodnej, wchodzi z kolei powiaty, na ogół o charakterze wiejskim: Żuromin, Garwolin, Radom (ziemski), Białobrzegi, Łosice, Przysucha, Lipsko, Siedlce (ziemski), Przasnysz, Węgrów i Pułtusk.

Tablica 2. Obszary zróżnicowanego rozwoju i deprivacji na Mazowszu

	bardzo niska wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju	niska wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju	średnia wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju	wysoka wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju	bardzo wysoka wartość syntetycznego wskaźnika rozwoju
niska wartość syntetycznego wskaźnika deprivacji	powiaty: Żuromin, Białobrzegi, Garwolin, Łosice, Radom, Przysucha, Lipsko, Siedlce.	powiaty: Przasnysz, Węgrów, Pułtusk.	powiaty: Kozienice, Ostrów Maz., Płońsk, Mińsk Maz., Płock.		
średnia wartość syntetycznego wskaźnika deprivacji		powiaty: Mława, Szydłowiec, Wyszaków, Sokołów.	powiaty: Ciechanów, Otwock, Sochaczew, Grójec, Gostynin, Sierpc.	powiaty: Piaseczno, Grodzisk Maz. Pruszków, Ostrołęka, Nowy Dwór Maz., Legionowo.	powiaty: W-wa Zachód.
wysoka wartość syntetycznego wskaźnika deprivacji			powiaty: Żyrardów, Wołomin ,	powiaty: m. Siedlce, m. Ostrołęka, m. Radom	powiaty: Warszawa, m. Płock

Interpretacja wskazanych powyżej zróżnicowań i rozpiętości stanowi zagadnienie samo w sobie. W tym miejscu warto jedynie zauważyć, iż obie grupy powiatów zdają się wymagać zupełnie innych strategii rozwoju.

Analizując pozycję Powiatu Wołomińskiego na tle pozostałych powiatów Mazowsza należy przede wszystkim zauważyć, iż należy on do grupy powiatów o najwyższych wartościach syntetycznego wskaźnika deprivacji i średnich wartościach syntetycznego wskaźnika rozwoju. Tablica 3 pokazuje, jakie dla Powiatu Wołomińskiego wartości przyjęły wszystkie wskaźniki szczegółowe brane pod uwagę w *Mazowieckim Obserwatorze Społecznym*.

Tablica 3. Wskaźniki deprivacji i rozwoju w Powiecie Wołomińskim na tle powiatów Mazowsza

	Wartość wskaźnika w Powiecie Wołomińskim	Minimalna wartość wskaźnika	Maksymalna wartość wskaźnika	Ranga Powiatu Wołomińskiego (rangowanie od najwyższej wartości wskaźnika do najniższej)
Niedostosowanie społeczne dzieci i młodzieży	25,37	0,29 (powiat Garwolin)	25,37 (powiat Wołomin)	1
Rozwody	0,63	0,14 (powiat Żuromin)	1,88 (powiat m.Ostrołęka)	19
Stopa bezrobocia	12,8	2,00 (powiat W-wa Zachód)	27,7 (powiat Szydłowiec)	28
Głębokość bezrobocia	26,51	15,54 (powiat Piaseczno)	53,90 (powiat Przysucha)	36
Psychoorganizacja	3,68	1,63 (powiat Maków)	5,93 (powiat m. Radom)	13
Osamotnienie ludzi starych	2,01	1,61 (powiat Białobrzegi)	2,35 (powiat Ostrołęka)	17
<i>Syntetyczny wskaźnik deprivacji</i>	<i>1,26</i>	<i>0,49</i> (powiat Łosice)	<i>1,27</i> (powiat Warszawa)	<i>2</i>
Skolaryzacja	11,77	1,15 (powiat Siedlce)	55,78 (powiat m. Siedlce)	34
Względna zamożność	288,10	83,90 (powiat Ostrołęka)	546,90 (powiat Warszawa)	8
Względna efektywność gospodarcza	8,54	0,48 (powiat Siedlce)	161,05 (powiat Warszawa)	21
Dynamika starzenia	4,72	0,74 (powiat Ostrołęka)	10,40 (powiat m. Płock)	22
<i>Syntetyczny wskaźnik rozwoju</i>	<i>0,96</i>	<i>0,21</i> (powiat Siedlce)	<i>5,01</i> (powiat Warszawa)	<i>15</i>

Powyższe dane wskazują, że na tle powiatów Mazowsza Powiat Wołomiński szczególnie wyróżnia się – i to negatywnie - sytuacją dzieci i młodzieży. Z jednej strony jest tu najwyższy w województwie wskaźnik niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży; warto zauważyć, że wartość tego wskaźnika dla następnych w kolejności powiatu warszawskiego wynosi „już tylko” 16,28, ciechanowskiego zaś – 15,31. Z drugiej strony bardzo niski jest wskaźnik skolaryzacji; pod tym względem Powiat Wołomiński zajmuje 7 miejsce od końca. Oznacza to, iż relatywnie dużo młodzieży zamieszkującej Powiat Wołomiński:

- nie kontynuuje nauki na poziomie średnim;
- zagrożona jest trwałą marginalizacją przestępczą.

Porównując sytuację mieszkańców Powiatu Wołomińskiego z mieszkańcami pozostałych obszarów Mazowsza warto, za *Mazowieckim Obserwatorem Społecznym*, ponadto zauważyć, że według danych za 1999 r.:

- o ile udział mieszkańców powiatu w ogólnej liczbie ludności Mazowsza wynosił 3,59 %, o tyle udział wydatków gmin Powiatu Wołomińskiego w wydatkach gmin Mazowsza ogółem wyniósł 2,93 %, a udział wydatków Powiatu Wołomińskiego w wydatkach powiatów Mazowsza ogółem – 1,89 %;

- o ile udział klientów pomocy społecznej z terenu powiatu w ogólnej liczbie klientów pomocy społecznej Mazowsza wynosił 2,95 %, o tyle udział wydatków gmin powiatu na pomoc społeczną w wydatkach gmin Mazowsza ogółem na pomoc społeczną wyniósł 3,56 %.

Dane powyższe pokazują, że samorzady działające na obszarze Powiatu Wołomińskiego wydają relatywnie mniej pieniędzy na zaspokojenie potrzeb jego mieszkańców niż przeciętnie na Mazowszu, ale relatywnie lepiej niż gdzie indziej dbają o rodziny i osoby w trudnych sytuacjach życiowych.

Na terenie Powiatu Wołomińskiego działa łącznie 104 organizacje pozarządowych (dane KLON/JAWOR za 1999 r.), co stanowi 1,1 % organizacji Mazowsza. Blisko 40 % spośród nich operuje w sferze społecznej. Liczba wołomińskich organizacji pozarządowych wskazuje, iż jest on jednym z najaktywniejszych społecznie powiatów. Pomijając bowiem Warszawę, w której skupia się prawie 69 % organizacji Mazowsza, oraz powiaty powstałe w dawnych miastach wojewódzkich (Radom, Płock, Siedlce, Ciechanów i Ostrołęka), w których działa kolejne 14 %, więcej organizacji jest tylko w Powiecie Pruszkowskim (1,4 %) oraz piaseczyńskim (1,3 %).

Zróżnicowania i nierówności na obszarze Powiatu Wołomińskiego

Na obszarze Powiatu Wołomińskiego na terenach zurbanizowanych mieszka ok.2/3 ogółu ludności, pozostała 1/3 na terenach wiejskich. Tworzy ona 12 gminnych wspólnot samorządowych, z których 4 ma status gmin miejskich (Kobyłka, Marki, Ząbki i Zielonka), w których zamieszkuje 37,3 % ludności powiatu, 5 – status gmin wiejskich (Dąbrówka, Jadów, Klembów, Poświętne i Strachówka - 17,4 % ogółu ludności), 3 – gmin miejsko-wiejskich (Radzymin, Tłuszcz, Wołomin - 45,2 % ogółu ludności). Największa jest Gmina Wołomin, w której mieszka blisko 26 % ludności powiatu. Miasto Wołomin liczące blisko 37000 mieszkańców jest siedzibą powiatu.

Tablica 4 Liczba i struktura ludności według wieku w gminach Powiatu Wołomińskiego

	Powierzchnia	Liczba ludności	Odsetek ludności powiatu	Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym	Odsetek osób w wieku produkcyjnym	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym
Kobyłka	20,00	16599	9,0	26,2	61,2	12,6
Marki	26,10	17890	9,7	26,4	61,1	12,5
Ząbki	11,13	18102	9,8	24,4	61,3	14,3
Zielonka	79,23	16164	8,8	22,7	61,8	15,5
Radzymin	130,00	17619	9,6	26,5	59,4	14,1
Tłuszcz	103,00	18045	9,8	26,8	60,3	12,9
Wołomin	59,92	47504	25,8	24,1	63,7	12,2
Dąbrówka	109,50	6613	3,6	28,8	56,9	14,3
Jadów	116,87	7966	4,3	25,6	56,3	18,1
Klembów	85,00	8302	4,5	25,5	59,5	15,0
Poświętne	106,20	5945	3,2	29,1	54,7	16,2
Strachówka	107,00	3340	1,8	25,1	54,5	20,4
Powiat 2000	955,37	184089	100,0	25,4	60,8	13,8
Powiat 2005*	-	188404	100,0	22,3	63,5	14,3
Powiat 2010*	-	195447	100,0	20,8	64,4	14,8
Powiat 2020*	-	209592	100,0	21,3	60,0	18,7

*prognoza GUS

Struktura ludności powiatu pod względem wieku przedstawia się następująco: 25,4 % stanowi osoby w wieku przedprodukcyjnym (0 – 17 lat), 60,8% - osoby w wieku produkcyjnym (18 – 60/64 lata), 13,8 % - osoby w wieku poprodukcyjnym. Biorąc pod uwagę odsetek ludzi w wieku poprodukcyjnym Powiat Wołomiński należy do grupy najmłodszych demograficznie powiatów Mazowsza. Niemniej będzie on się systematycznie starzał; prognozuje się, iż za 20 lat blisko 1/5 mieszkańców powiatu będzie w wieku poprodukcyjnym. Zwraca uwagę fakt, iż poszczególne gminy różnią się stopniem demograficznej starości; pod tym względem wyróżnia się grupa gmin wiejskich - już w tej chwili w gminie Strachówka osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią ponad 20%. Można się spodziewać, iż proces starzenia się ludności w na terenach wiejskich będzie przebiegał szybciej niż

na terenach miejskich, nie tylko w związku z naturalnymi procesami biologicznymi, ale także na skutek migracji do miast. W związku z powyższym kwestia ludzi starych będzie niewątpliwie nabierać stopniowo coraz większego znaczenia.

Odmienność terenów wiejskich i miejskich wyraźna jest także w sferze aktywności ekonomicznej (Tab. 5). Liczba podmiotów gospodarczych w gminach miejskich jest średnio 3-krotnie większa niż w gminach wiejskich. Gminy miejsko-wiejskie, co w tej sytuacji zrozumiałe, plasują się pod względem aktywności gospodarczej pomiędzy gminami wiejskimi i miejskimi. Zróżnicowania te, choć mniej wyraźne, utrzymują się także, gdy pod uwagę bierze się efektywność podmiotów gospodarczych mierzona wysokością płaconych podatków od osób prawnych (cit).

Tablica 5 Podmioty gospodarcze i ich efektywność w gminach Powiatu Wołomińskiego

	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (2000 r.)	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców (1999 r.)	Względna efektywność gospodarcza rok 2000	Względna efektywność gospodarcza rok 1999
Kobyłka	114	102	2,49	4,60
Marki	144	103	7,64	8,57
Ząbki	152	121	34,63	18,78
Zielonka	119	106	25,10	15,98
Radzymin	78	66	4,55	-6,43
Tłuszcz	48	41	1,12	1,24
Wołomin	99	83	15,76	16,01
Dąbrówka	47	71	0,88	1,08
Jadów	37	31	0,89	0,76
Klembów	33	34	2,24	3,97
Poświętne	39	38	0,44	0,15
Strachówka	32	23	11,59	11,17

Analogicznie przebiegają zróżnicowania co do standardu życia. Poziom zamożności, mierzony wysokością podatków od dochodów osobistych, mieszkańców gmin wiejskich jest co najmniej dwukrotnie niższy niż mieszkańców gmin miejskich; skrajne rozbieżności dotyczą gmin: Strachówka i Zielonka – mieszkańcy Zielonki są przeszło 4-krotnie zamożniejsi niż mieszkańcy Strachówki.

Tablica 6. Wydatki budżetów gmin Powiatu Wołomińskiego oraz wskaźnik zamożności ich mieszkańców

	Wydatki budżetu gmin <i>per capita</i>	Wydatki budżetu gmin w dziale kultura i sztuka <i>per capita</i>	Wydatki budżetu gmin w dziale opieka społeczna <i>per capita</i>	Względna zamożność rok 2000	Względna zamożność rok 1999
Kobyłka	1105	29,34	81,72	263,32	353,17
Marki	1405	42,30	108,89	256,76	325,54
Ząbki	1475	19,88	64,94	254,99	347,09
Zielonka	1874	42,75	91,34	426,47	464,66
Radzymin	1432	30,93	104,15	177,51	271,95
Tłuszcz	952	28,42	84,58	166,67	140,44
Wołomin	1244	38,13	122,93	253,59	343,53
Dąbrówka	1127	24,35	72,16	120,46	115,19
Jadów	1084	23,22	82,12	121,93	124,94
Klembów	1071	28,91	133,28	156,78	151,04
Poświętne	1048	11,93	88,23	104,56	111,57
Strachówka	1015	7,78	141,95	93,14	101,95

Za ogólny wskaźnik standardu życia można przyjąć także wysokość wydatków budżetów gmin *per capita*. Również pod tym względem przodują gminy miejskie a w szczególności gmina Zielonka, a najniższe wydatki występują w gminach wiejskich, choć tym razem najgorsza jest sytuacja mieszkańców

gminy Tuszcz. Standard życia to także możliwość zaspokajania potrzeb kulturalnych. Gdyby wskaźnikowo potraktować wydatki *per capita* w dziale kultura i sztuka rozkład nierówności pozostałby ten sam – najlepsze możliwości zaspokajania potrzeb kulturalnych mają mieszkańcy gmin miejskich przede wszystkim Zielonki i Marek, a najłabsze gmin wiejskich, w szczególności Strachówka.

Wypada zauważyć, iż nierówności dobrobytu są łagodzone działalnością pomocy społecznej; wydatki *per capita* w dziale opieka społeczna najwyższe są właśnie w gminach wiejskich, niższe w miejskich i miejsko-wiejskich; najwięcej na pomoc społeczną wydaje Strachówka, najmniej (przeszło 2-krotnie) - Ząbki.

Mimo bezpośredniego sąsiedztwa z Warszawą Powiat Wołomiński jako całość nie należy do obszarów o relatywnie najniższych wskaźnikach bezrobocia; na koniec 1999 roku stopa bezrobocia wyniosła 12,8 % - w 14 powiatach Mazowsza sytuacja pod tym względem była wówczas lepsza. Załamanie gospodarcze, które nastąpiło w 2000 r silnie wpłynęło także na rynek pracy dostępny mieszkańcom powiatu. Stopa bezrobocia na koniec 2000 roku wyniosła 14,5 %, na koniec 2001 – 17,9 %, zaś w połowie 2002 wynosiła już 19,2 %, przekroczyła zatem średnią mazowiecką i krajową. W ciągu 12 miesięcy od lipca 2001 do lipca 2002 Powiat Wołomiński miał najwyższą na Mazowszu dynamikę wzrostu bezrobocia. Należy jednak zauważyć, że zarówno pod względem rozmiarów bezrobocia jak i struktury bezrobotnych na obszarze powiatu występują wyraźne zróżnicowania (por. tablica 7).

Po pierwsze zatem bezrobocie zdecydowanie silniej dotyka gminy wiejskie niż miejskie. Z drugiej strony właśnie w gminach miejskich dynamika wzrostu bezrobocia w okresie ostatnich lat była największa. Można sądzić, iż w gminach wiejskich bezrobocie ma bardziej strukturalny charakter, w gminach miejskich zaś związane jest raczej z fazą cyklu gospodarczego.

Wzrost bezrobocia nie zmienił zasadniczo struktury bezrobotnych ze względu na ich wiek i wykształcenie. Można przyjąć, iż generalnie ok. połowy bezrobotnych stanowią ludzie młodzi (do 34 roku życia). Niemniej w gminach wiejskich jest ich relatywnie więcej (na poziomie 50-60 %) niż w gminach miejskich (40-50 %). Często różnice te wynikają z wyższego udziału osób najmłodszych (do 24 roku życia) wśród bezrobotnych z gmin wiejskich.

Zdecydowaną większość bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem co najwyżej zasadniczym zawodowym. Jest ich jednak więcej w gminach wiejskich (ponad 80 %) niż w gminach miejskich (ok. 70 %). Różnica ta wiąże się z niższym udziałem osób z wykształceniem zawodowym wśród bezrobotnych w gminach miejskich (ok. 30 % wobec ok. 40 % w gminach wiejskich).

We wszystkich w zasadzie gminach Powiatu Wołomińskiego wzrost bezrobocia pociągnął za sobą wzrost odsetka długotrwale bezrobotnych (tj. powyżej 1 roku). W gminach wiejskich (za wyjątkiem Klembowa) wzrost ten okazał się dużo bardziej dramatyczny.

Tablica 7. Bezrobocie w gminach Powiatu Wołomińskiego – wybrane wskaźniki

	Liczba bezrobotnych	Bezrobotni wśród osób w wieku produkcyjnym	Bezrobotni w wieku do 24 roku życia	Bezrobotni w wieku 25 – 34 lata	Bezrobotni z wykształceniem zawodowym	Bezrobotni z wykształceniem co najwyżej podstawowym	Bezrobotni bez pracy powyżej 1 roku
Kobyłka							
2000	769 100,0%	7,6%	177 23,0%	162 21,1%	223 29,0%	290 37,7%	300 39,0%
2001	999 130,0%		234 23,4%	224 22,4%	286 28,6%	374 37,4%	412 41,2%
2002*	1089 141,6%		245 22,5%	241 22,1%	303 27,8%	416 38,2%	474 43,5%
Marki							
2000	767 100,0%	7,0%	134 17,5%	163 21,3%	226 29,5%	346 45,1%	258 33,6%
2001	1105 144,1%		222 20,1%	232 21,0%	294 26,6%	452 40,9%	410 37,1%
2002*	1231 160,5%		219 17,8%	294 23,9%	339 27,5%	522 42,4%	517 42,0%
Ząbki							
2000	638 100,0%	5,7%	133 20,8%	156 24,5%	181 28,4%	248 38,9%	213 33,4%
2001	867 135,9%		182 21,0%	222 25,6%	233 26,9%	346 39,9%	344 39,7%
2002*	958 150,1%		193 20,2%	239 25,0%	243 25,4%	397 41,4%	406 42,4%
Zielonka							
2000	609 100,0%	6,1%	145 23,8%	142 23,3%	169 27,8%	222 36,5%	227 37,3%
2001	808 132,7%		145 17,9%	217 26,9%	207 25,6%	286 35,4%	764 94,5%
2002	827 135,8%		159 19,2%	223 27,0%	209 25,3%	332 40,2%	331 40,0%
Radzymin							
2000	849 100,0%	8,1%	229 27,0%	178 21,0%	289 34,0%	368 43,3%	314 37,0%
2001	1249 147,1%		328 26,3%	276 22,1%	414 33,1%	546 43,7%	461 36,9%
2002*	1408 165,8%		340 24,2%	318 22,6%	473 33,6%	631 44,8%	582 41,3%
Tłuszcz							
2000	1386 100,0%	12,7%	355 25,6%	340 24,5%	618 44,6%	476 34,3%	698 50,4%
2001	1610 116,2%		416 25,8%	373 23,2%	728 45,2%	540 33,5%	822 51,1%
2002*	1734 125,1%		503 29,0%	407 23,5%	753 43,4%	536 30,9%	891 51,4%
Wołomin							
2000	2698 100,0%	8,9%	712 26,4%	611 22,6%	758 28,1%	1107 41,0%	1109 41,1%
2001	3356 124,4%		851 25,4%	792 23,6%	968 28,8%	1298 38,7%	1407 41,9%
2002*	3627 134,4%		943 26,0%	866 23,9%	1021 28,2%	1398 38,5%	1555 42,9%
Dąbrówka							
2000	415 100,0%	11,0%	151 36,4%	90 21,7%	137 33,0%	194 46,7%	173 41,7%
2001	489 117,8%		168 34,4%	106 21,7%	162 33,1%	237 48,5%	248 50,7%
2002*	502 121,0%		164 32,7%	120 23,9%	166 33,1%	242 48,2%	275 54,8%
Jadów							
2000	548 100,0%	12,2%	157 28,6%	122 22,3%	219 40,0%	234 42,7%	252 46,0%
2001	619 113,0%		164 26,5%	156 25,2%	228 36,8%	283 45,7%	323 52,2%
2002*	654 119,3%		182 27,8%	150 22,9%	246 37,6%	297 45,4%	483 73,9%
Klembów							
2000	568 100,0%	11,5%	144 25,4%	141 24,8%	247 43,5%	208 36,6%	287 50,5%
2001	629 110,7%		159 25,3%	153 24,3%	268 42,6%	244 38,8%	344 54,7%
2002*	700 123,2%		191 27,3%	166 23,7%	290 41,4%	261 37,3%	340 48,6%
Poświętne							
2000	357 100,0%	15,3%	98 27,5%	80 22,4%	150 42,0%	158 44,3%	142 39,8%
2001	428 119,9%		146 34,1%	103 24,1%	148 34,6%	220 51,4%	188 43,9%
2002*	451 126,3%		149 33,0%	115 25,5%	161 35,7%	219 48,6%	210 46,6%
Strachówka							
2000	240 100,0%	13,2%	99 41,3%	50 20,8%	105 43,8%	97 40,4%	115 47,9%
2001	268 111,7%		102 38,1%	61 22,8%	117 43,7%	109 40,7%	154 57,5%
2002*	253 105,4%		99 39,1%	59 23,3%	116 45,9%	97 38,3%	144 56,9%

* stan na 30.06

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych PUP w Wołominie

Tablica 8 Długotrwale bezrobotni – wybrane wskaźniki

	Długotrwale bezrobotni (bez pracy powyżej 1 roku)		Bezrobotni w wieku do 24 roku życia wśród długotrwale bezrobotnych		Bezrobotni z wykształceniem zawodowym wśród długotrwale bezrobotnych		Bezrobotni z wykształceniem co najwyżej podstawowym wśród długotrwale bezrobotnych	
Kobyłka								
2000	300	100,0%	35	11,6%	95	31,7%	109	36,3%
2001	412	137,3%	50	12,1%	128	31,1%	161	39,1%
Marki								
2000	258	100,0%	30	11,6%	84	32,6%	118	45,7%
2001	410	158,9%	48	11,7%	129	31,5%	198	48,3%
Ząbki								
2000	213	100,0%	24	11,2%	58	27,2%	88	41,3%
2001	344	161,5%	50	14,5%	93	27,0%	155	45,1%
Zielonka								
2000	227	100,0%	25	11,0%	66	29,1%	92	40,5%
2001	764	336,6%	133	17,4%	206	27,0%	280	36,6%
Radzymin								
2000	314	100,0%	43	13,7%	101	32,2%	160	51,0%
2001	461	146,8%	78	16,9%	171	37,1%	212	46,0%
Tłuszcz								
2000	698	100,0%	86	12,3%	314	45,0%	257	36,8%
2001	822	117,8%	120	14,6%	361	43,9%	328	39,9%
Wołomin								
2000	1109	100,0%	179	16,1%	302	27,2%	510	46,0%
2001	1407	126,9%	235	16,7%	402	28,6%	614	43,6%
Dąbrówka								
2000	173	100,0%	40	23,1%	63	36,4%	86	49,7%
2001	248	143,4	76	30,6%	84	33,9%	120	48,4%
Jadów								
2000	252	100,0%	42	16,7%	104	41,3%	117	46,4%
2001	323	128,2%	62	19,2%	123	38,1%	157	48,6%
Klembów								
2000	287	100,0%	42	14,6%	127	44,3%	119	41,5%
2001	344	119,9%	50	14,5%	143	41,6%	152	44,2%
Poświętne								
2000	142	100,0%	24	16,9%	51	35,9%	76	53,5%
2001	188	132,4%	42	22,3%	63	33,5%	102	54,3%
Strachówka								
2000	115	100,0%	28	24,3%	50	43,5%	52	45,2%
2001	154	133,9%	53	34,4%	65	42,2%	67	43,5%

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych PUP w Wołominie

Nie ma podstaw, by sądzić, iż w wzrost bezrobocia zmienił strukturę długotrwale bezrobotnych. Warto jednak zwrócić uwagę, iż w gminach wiejskich nieco jest większy udział najmłodszych (do 24 r. życia) w grupie długotrwale bezrobotnych i, co gorsza, udział ten szybko rośnie.

Przedstawione powyżej dane dowodzą istnienia na obszarze Powiatu Wołomińskiego wyraźnych nierówności; z jednej strony starsze demograficznie i o niższym poziomie życia gminy wiejskie, z drugiej strony młodsze i zamożniejsze gminy miejskie. Daje to podstawę do wyodrębnienia dwóch subregionów społeczno-geograficznych Powiatu Wołomińskiego: subregionu zachodniego i wschodniego. Subregion zachodni, lepiej rozwinięty gospodarczo i o wyższym poziomie życia, tworzyłyby wszystkie gminy miejskie oraz gminy Wołomin i Radzymin, w których mieszka niespełna 73% ogółu mieszkańców powiatu. Subregion wschodni, gorzej gospodarczo rozwinięty i o niższym poziomie życia, tworzyłyby gminy wiejskie oraz gmina Tłuszcz zamieszkałe w sumie przez ponad 27% ogółu mieszkańców powiatu.

Niewątpliwie społeczny i gospodarczy charakter Powiatu Wołomińskiego jest związany z jego pozycją w aglomeracji warszawskiej. Skala różnicowań społeczno-gospodarczych, jakie ona wywołuje, pozwala na wyodrębnienie 3 stref. Strefy te to: strefa A - wyraźnej koncentracji, obszar

o charakterze jądra aglomeracji; strefa B - przewagi bezpośrednich wpływów jądra aglomeracji; strefa C - przewagi wpływów aglomeracji wzdłuż korytarzy komunikacyjnych z centrum. Na podstawie delimitacji przeprowadzonych w '99 r. Powiat Wołomiński zalicza się do ścisłej grupy powiatów (obok legionowskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, grodzkiego i otwockiego) wchodzących w ramy strefy A aglomeracji warszawskiej nacechowanej dużym stopniem koncentracji inwestycji, o wysokim poziomie rozwoju gospodarczego i kulturalnego.¹ Fakt zaliczenia Powiatu Wołomińskiego do obszarów tzw. subrejonu warszawskiego skupiającego ok. 3 mln ludności, koncentrującego działalność gospodarczą i inwestycyjną oraz nowoczesny przemysł, przesądza o jego pozycji jednego z liderów wśród powiatów okalających Warszawę.

Powiat Wołomiński wchodzi zatem w ramy najzamożniejszego, a jednocześnie wymagającego ogromnych nakładów inwestycyjnych na tworzenie infrastruktury (by wymienić choćby kwestię budowy obwodnicy warszawskiej) regionu województwa. Kształtuje to w sposób istotny jego indywidualną sytuację pozwalającą kontynuować tendencje rozwojowe głównie za sprawą osiągniętego stopnia zamożności i przedsiębiorczości. Istotna jest także możliwość korzystania ze sprzyjających okoliczności i uwarunkowań związanych z bliskim sąsiedztwem centrum rozwoju oraz uczestniczenia w trwającym procesie rozwoju. Bliskość centrum realizującego coraz to nowe inwestycje oznacza także możliwość zasilenia powstającego w ten sposób zapotrzebowania na pracowników oraz zaspokojenia kształtującego się w związku z tym popytu na realizatorów tych inwestycji zarówno, jeśli chodzi o firmy oferujące swoje usługi, jak i osoby fizyczne.

Wyodrębnienie na obszarze Powiatu Wołomińskiego dwóch subrejonów pokazuje jednak, iż z profitów płynących z bliskości Warszawy nie wszyscy mieszkańcy powiatu korzystają w jednakowym stopniu. Dla mieszkańców subrejonu wschodniego Warszawa pozostaje niewykorzystaną szansą.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, iż w strategii rozwiązywania problemów społecznych należy w szczególności sposób uwzględnić programy nakierowane na zaspokajanie:

- potrzeb mieszkańców wsi;
- potrzeb socjalizacyjnych, opiekuńczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Pod względem bezrobocia Powiat Wołomiński znajduje się w coraz trudniejszej sytuacji. Jest faktem, iż prawie co piąty aktywny zawodowo mieszkaniec powiatu jest bezrobotny, w konsekwencji narażony na destrukcyjne, w wymiarze indywidualnym i rodzinnym, skutki utraty społecznej użyteczności. Dlatego też strategia rozwiązywania problemów społecznych musi wziąć pod uwagę

- potrzeby społecznej użyteczności osób w wieku produkcyjnym.

Ponadto należy liczyć się ze stopniowo narastającymi

- potrzebami opiekuńczymi i zdrowotnymi osób w wieku poprodukcyjnym.

Warunki zaspokajania potrzeb społecznych mieszkańców Powiatu Wołomińskiego

Poniższa część opracowania zawiera wyniki badania zasobów infrastrukturalnych gmin Powiatu Wołomińskiego, przy czym pod pojęciem zasoby infrastrukturalne rozumie się usługi /świadczenia/ działania warunkujące zaspokojenie potrzeb społecznych. Z kolei pod pojęciem potrzeby społeczne należy rozumieć warunki, jakie powinny być spełnione w każdej z gmin, by jej mieszkańcy byli w stanie realizować swe potrzeby indywidualne. Chodzi tu w szczególności o te potrzeby, których mieszkańcy Powiatu Wołomińskiego nie mogą zaspokoić w inny sposób, jak tylko w ramach sfery publicznej, tj. przez instytucje działające w ramach sektora publicznego (administracja rządowa i samorządowa) oraz pozarządowego. Podstawowe zatem pytanie, na które szukano odpowiedzi brzmiało: czyje i jakiego typu

¹ Podział zaczerpnięty z: „Wstępnej strategii rozwoju województwa mazowieckiego w ujęciu wariantowym”, dok. opracowanego w październiku 1999 r.

(3) w odniesieniu do osób starych kluczowe jest zaspokojenie potrzeb:

– dochodu,	– rodzinnych,
– żywieniowych,	– informacyjnych,
– mieszkaniowych,	– przynależności,
– zdrowotnych,	– psychoorganizacji,
– opieki,	– samorealizacji.

Przez wymienione typy potrzeb i szanse ich zaspokajania należy rozumieć:

- dochodu -warunki uzyskiwania niezbędnego dochodu,
- żywieniowe - warunki dostarczania organizmowi pożywienia niezbędnego pod względem ilości i jakości; usługi selektywne zaspokajające potrzeby żywieniowe to na przykład dożywianie dzieci w szkołach czy zapewnienie pożywienia osobom ze znacznie ograniczoną sprawnością,
- zdrowotne - warunki zapobiegania chorobom (higiena, profilaktyka) i przywracania zdrowia (terapia); chodzi o różnego typu usługi medyczne świadczone przez ośrodki zdrowia, poradnie specjalistyczne, szpitale, ale także o opiekę medyczną dostępną w domach pomocy społecznej czy schroniskach dla bezdomnych,
- mieszkaniowe - warunki zamieszkiwania (posiadania schronienia, „dachu nad głową”); usługi selektywne zaspokajające potrzeby mieszkaniowe to na przykład możliwości dostosowania mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych czy schroniska dla osób bezdomnych,
- opieki - warunki zabezpieczania wszelkich potrzeb egzystencjalnych; usługi powszechne zaspokajające ten typ potrzeby świadczone są przez żłobki i przedszkola, usługi selektywne w formie stacjonarnej przez domy dziecka, rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze, domy pomocy społecznej, ale także w formie usług domowych, zwykłych lub specjalistycznych,
- socjalizacyjne - warunki wykształcenia cech osobowości, postaw oraz motywacji koniecznych do samodzielnego życia w sposób zgodny z wymaganiami społecznymi; potrzeby tego typu zaspokajają na przykład usługi selektywne świadczone przez świetlice środowiskowe czy ogniska wychowawcze,
- edukacyjne - warunki nabywania wiedzy i umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia; potrzeby edukacyjne zaspokajają wszelkie typy szkół, usługi selektywne świadczone są przez szkoły (oddziały) integracyjne, szkoły specjalne czy na przykład warsztaty terapii zajęciowej,
- rodzinne - warunki wzajemnej więzi, pomocy i opieki w rodzinie, podziału ról i trwałości rodziny; do klasycznych usług zaspokajających ten typ potrzeb należy terapia rodzinna czy poradnictwo rodzinne,
- informacyjne - warunki uzyskiwania informacji w zakresie prawno-obywatelskim niezbędnych do realizacji celów; potrzeby informacyjne zaspokajane są poprzez możliwości zdobycia informacji o prawach i uprawnieniach, ale także za pośrednictwem lokalnych gazet, biuletynów czy informatorów,
- przynależności - warunki sprzyjające uczestnictwu w życiu różnorodnych grup społecznych; chodzi o wszelkiego rodzaju usługi zapobiegające izolacji społecznej, szczególnie istotne dla osób doświadczających problemów życiowych lub osób starych: grupy wsparcia, kluby seniora, koła kombatanckie,
- społecznej użyteczności - warunki pełnienia ról zawodowych; ten typ potrzeb może być zaspokojony jedynie wówczas, gdy posiada się pracę - chodzi zatem o wszelkiego rodzaju usługi pośrednictwa pracy, możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych czy przekwalifikowania,

- samorealizacji - warunki rozwoju uzdolnień, zamiłowań, wykształcenia, korzystania i uczestnictwa w wytworach kultury; potrzeby samorealizacji mogą być zaspokojone na przykład dzięki przynależności do klubów hobbystycznych czy kół zainteresowań, klubów sportowych, korzystaniu z bibliotek,
- psychoorganizacji - warunki sprawnego funkcjonowania osobowości i zdrowia psychicznego; ten typ potrzeb zaspokajają usługi świadczone przez poradnie zdrowia psychicznego, poradnie pedagogiczno-psychologiczne, świetlice socjoterapeutyczne, środowiskowe domy samopomocy, kluby AA.

W efekcie zastosowania powyższych założeń powstała szczególna matryca, swoista mapa warunków zaspokajania potrzeb mieszkańców gminy. Informacje o dostępnych usługach zebrano w ośrodkach pomocy społecznej oraz powiatowym centrum pomocy rodzinie w Wołominie. Zidentyfikowane usługi / świadczenia / działania naniesione następnie na mapę każdej gminy dają podstawę do udzielenia odpowiedzi na sformułowane na wstępie pytanie: czyje i jakiego typu potrzeby mają szansę na zaspokojenie w bezpośrednim miejscu zamieszkania? którzy mieszkańcy gminy nie mają szans na zaspokojenie określonych potrzeb z powodu braku lub niedostatku oferty usługowej?

I jeszcze jedna uwaga: niektóre pola mapy warunków zaspokojenia potrzeb zostały zacieniowane. Oznacza to, iż pewne typy problemów nie są specyficzne dla pewnych kategorii osób oraz że potrzeby tych osób mogą być zaspokajane w ramach systemu usług powszechnych. Innymi słowy, usługi zaspokajające dany typ potrzeby dla danej kategorii osób nie wchodziły w zakres prowadzonych analiz (np. dla osób starych osamotnionych istotnym problemem nie jest kwestia dochodu czy potrzeb żywieniowych, lecz zagrożenie społeczną izolacją).

Gmina DĄBRÓWKA

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywieniowe				(12)
zdrowotne	(1,2)			
opieki i socjalizacyjne	(3)			(A) (B)
edukacyjne	(4,5,6,7) (8,9)			
przynależności				
psychoorganizacji				
samorealizacji	(10) (11)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(12)	(12)	(12)	(12)
żywieniowe			(12)		(12)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1,2)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(12) (C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne	(13)				
przynależności					
psychoorganizacji					
samorealizacji	(10) (11)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(12)	(12)	
żywieniowe		(12)	(12)	
mieszkańowe				
zdrowotne	(1,2)			
opieki rodzinne		(F)	(F)	(F)
informacyjne	(13)			
przynależności				
psychoorganizacji				
samorealizacji	(10) (11)			(10) (11)

LEGENDA:

- (1 - 2) ośrodek zdrowia
- (3) przedszkole
- (4 - 7) szkoła podstawowa
- (8 - 9) gimnazjum
- (10) Gminny Dom Kultury
- (11) biblioteka
- (12) ośrodek pomocy społecznej
- (13) gazeta lokalna, dwutygodnik „Łącznik Mazowiecki”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina JADÓW

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywieniowe				(12)
zdrowotne			(11)	
opieki i socjalizacyjne				(A) (B)
edukacyjne	(1,2,3,4,5,6,7) (8)			
przynależności				
psychoorganizacji				
samorealizacji	(9) (10)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(12)	(12)	(12)	(12)
żywieniowe			(12)		(12)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne				(13) (E)	
społecznej użyteczności (praca)	(12) (C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne					
przynależności					
psychoorganizacji					
samorealizacji	(10)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(12)	(12)	
żywieniowe		(12)	(12)	
mieszkaniowe				
zdrowotne				
opieki		(12) (F)	(12) (F)	(12) (F)
rodzinne				
informacyjne				
przynależności	(13)		(13)	(13)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(10)			(10)

LEGENDA:

- (1 - 7) szkoła podstawowa
- (8) gimnazjum
- (9) Dom Kultury (koła zainteresowań dla dzieci)
- (10) biblioteki
- (11) Fundacja „DZIECI – DZIECIOM”
- (12) ośrodek pomocy społecznej
- (13) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- (14) (kierowanie na leczenie i profilaktyka)
- (15) oddział ZERiI

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina KLEMBÓW

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywniowe				(17)
zdrowotne	(1,2)			
opieki i socjalizacyjne	(3)	(13)		(16) (A) (B)
edukacyjne	(5,6,7,8,9,10) (11,12)	(13)		
przynależności				(16)
psychoorganizacji	(4)			
samorealizacji	(14) (15)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(17)	(17)	(17)	(17)
żywniowe			(17)		(17)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1,2)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(17) (C)				
rodzinne	(4) (D)				
informacyjne	(18)				
przynależności					
psychoorganizacji	(4)		(4)		
samorealizacji	(15)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(17)	(17)	
żywniowe		(17)	(17)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1,2)			
opieki		(17) (F)	(17) (F)	(17) (F)
rodzinne	(4)			
Informacyjne	(18)			
Przynależności	(19)		(19)	(19)
Psychoorganizacji	(4)		(4)	(4)
Samorealizacji	(15) (19)			(15) (19)

LEGENDA:

- (1 - 2) ośrodek zdrowia
- (3) przedszkole
- (4) psycholog (2 x w tyg. w ośrodku zdrowia)
- (5 - 10) szkoła podstawowa
- (11 - 12) gimnazjum
- (13) szkoła życia z internatem (dla dziewcząt z głębokim upośledzeniem)
- (14) Centrum Kultury
- (15) biblioteka gminna + biblioteki szkolne z wydzieloną częścią publiczną
- (16) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (kolonia dla dzieci, wyprawki, paczki)
- (17) ośrodek pomocy społecznej
- (18) gazeta lokalna, dwutygodnik, "Łącznik Mazowiecki"
- (19) Klub Seniora przy Centrum Kultury (spotkania 1 x w tyg., imprezy, wycieczki, charakter grupy samopomocowej)

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tuszcz, Radzymin)

- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
 (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
 (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina POŚWIĘTNE

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
Żywniowe				(12)
Zdrowotne	(1,2)			
Opieki i socjalizacyjne				(10) (11) (A) (B)
Edukacyjne	(3,4,5,6,7,8) (9)			
Przynależności				(10) (11)
psychoorganizacji				
samorealizacji				

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(12)	(12)	(12)	(12)
żywniowe			(12)		(12)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1,2)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(12) (C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne	(13)				
przynależności					
psychoorganizacji					
samorealizacji					

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(12)	(12)	
żywniowe		(12)	(12)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1,2)			
opieki		(F)	(F)	(F)
rodzinne				
informacyjne	(13)			
przynależności				
psychoorganizacji				
samorealizacji				

LEGENDA:

- (1 - 2) ośrodek zdrowia
 (3 - 8) szkoła podstawowa
 (9) gimnazjum
 (10) „Akcja Katolicka” przy kościele parafialnym (współorganizowanie kolonii dla dzieci)
 (11) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (współorganizowanie kolonii dla dzieci)
 (12) ośrodek pomocy społecznej
 (13) gazeta lokalna „Łącznik Mazowiecki”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina STRACHÓWKA

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

Typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
Żywieniowe				(12)
Zdrowotne	(1)			
opieki i socjalizacyjne	(2)			(10) (11) (A) (B)
Edukacyjne	(3,4,5,6,7) (8)			
Przynależności				(10) (11)
Psychoorganizacji				
Samorealizacji	(9)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

Potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
Dochód		(12)	(12)	(12)	(12)
Żywieniowe			(12)		(12)
Mieszkaniowe				(E)	
Zdrowotne	(1)			(E)	
Społecznej użyteczności (praca)	(12) (C)				
Rodzinne	(D)				
Informacyjne	(13)				
Przynależności					
Psychoorganizacji					
Samorealizacji	(9)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(12)	(12)	
żywnieniowe		(12)	(12)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1)			
opieki		(F)	(F)	(F)
rodzinne				
informacyjne	(13)			
przynależności				
psychoorganizacji				
samorealizacji	(9)	(12)	(12)	(9) (12)

LEGENDA:

- (1) ośrodek zdrowia
- (2) oddział przedszkolny przy szkole podstawowej
- (3 - 7) szkoła podstawowa
- (8) gimnazjum

- (9) biblioteka
- (10) Caritas (kolonie dla dzieci)
- (11) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- (12) ośrodek pomocy społecznej
- (13) gazeta lokalna, dwutygodnik „Łącznik Mazowiecki”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina RADZYMIN

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywnościowe				(24)
zdrowotne	(1)			
opieki i socjalizacyjne	(2,3)			(23) (A) (B)
edukacyjne	(4,5,6,7,8,9,10,11,12) (13,14,15,16) (17,18) (19,20)			
przynależności				(23)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(21) (22) (27)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(24)	(24)	(24)	(24)
żywnościowe			(24) (26)		(24)
mieszkanie				(E)	
zdrowotne	(1)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(28/C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne					
przynależności					
psychoorganizacji				(25)	
samorealizacji	(22) (27)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(24)	(24)	
żywieniowe		(24)	(24)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1)			
opieki		(24) (F)	(24) (F)	(24) (F)
rodzinne				
informacyjne				
przynależności			(26)	(26)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(22)			(22)

LEGENDA:

- (1) ośrodek zdrowia
- (2 - 3) przedszkole
- (4 -12) szkoła podstawowa
- (13 - 16) gimnazjum
- (17 - 18) liceum ogólnokształcące
- (19) Zakład Doskonalenia Zawodowego: Liceum Zawodowe, Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- (20) Zespół Szkół Terenów Zieleni: Liceum Zawodowe, Technikum Terenów Zieleni, Zasadnicza Szkoła Terenów Zieleni
- (21) Radzyński Ośrodek Kultury i Sportu (koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży)
- (22) biblioteka
- (23) świetlica środowiskowa Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa”
- (24) ośrodek pomocy społecznej
- (25) Klub Abstynencki „Leszczyna” przy GKRPA (konsultacje i terapia dla uzależnionych i współuzależnionych)
- (26) Towarzystwo Przyjaciół Radzymina (spotkania i imprezy, paczki żywnościowe dla rodzin najbiedniejszych)
- (27) Klub Sportowy „Mazur”
- (28) urząd pracy (filia Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie)

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina TŁUSZCZ

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywieniowe				(5) (7)
zdrowotne	(1)			
opieki/socjalizacyjne	(2,3)			(4) (5) (6) (A) (B)
edukacyjne	(7) (8)			
przynależności				(4) (6)
psychoorganizacji	(10) (11)			
samorealizacji	(12) (13) (20)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(14)	(14)	(14)	(14)
żywieniowe			(14)		(14)
mieszkanie				(E)	
zdrowotne	(1)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(15/C)				
rodzinne	(22) (D)				
informacyjne	(21) (22)				
przynależności					
psychoorganizacji	(11)		(11)	(16) (17)	
samorealizacji	(12) (13)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(14)	(14)	
żywieniowe		(14)	(14)	
mieszkanie				
zdrowotne	(1)			
opieki		(14) (F)	(14) (F)	(14)(F)
rodzinne	(22)			
informacyjne	(21) (22)			
przynależności	(18) (19)		(18) (19)	(18) (19)
psychoorganizacji	(11)		(11)	(11)
samorealizacji	(19) (12) (13)			(12) (13) (19)

LEGENDA:

- (1) Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „BIOS”
- (2 - 3) przedszkole
- (4) ognisko środowiskowe TPD
- (5) Demokratyczna Unia Kobiet
- (6) Caritas (kolonie)
- (7) szkoła podstawowa
- (8) liceum ogólnokształcące
- (10) poradnia pedagogiczno-psychologiczna
- (11) psycholog (1 x w tyg.)
- (12) Centrum Kultury
- (13) biblioteka
- (14) ośrodek pomocy społecznej
- (15) urząd pracy (filia Powiatowego Urzędu Pracy w Wołominie)
- (16) Klub AA
- (17) grupa dla współzależnych
- (18) ZERiI
- (19) Klub Seniora
- (20) Klub Sportowy BÓBR
- (21) gazeta lokalna „Łącznik Mazowiecki”
- (22) Specjalistyczna Poradnia Rodzinna (Wołomin, filia w Tłuszczu)

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina WOŁOMIN

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywnościowe				(40)
zdrowotne	(1,2,3,4)			
opieki i socjalizacyjne	(5,6,7,8,9,10,11)	(5)	(5) (39)	(30) (31) (38) (A) (B)
edukacyjne	(12,13,14,15,16) (17,18,19) (20,21,22) (23) (24) (37)	(27) (28) (29)	(39)	
przynależności		(29)		(30) (31) (32)
psychoorganizacji	(25) (26)	(26) (29)		
samorealizacji	(32) (33) (34) (35) (36)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(40)	(40)	(40)	(40)
żywnościowe			(40)		(40)
mieszkaniowe				(E)	(58)
zdrowotne	(1,2,3,4)			(43) (45) (55) (59) (61) (E)	(58)
społecznej użyteczności (praca)	(62/C)				
rodzinne	(41) (44) (D)				
informacyjne	(44) (60)	(42)		(57)	(57)
przynależności		(42)		(55)	
psychoorganizacji				(46,47) (49) (61)	
samorealizacji	(32) (33) (34) (35) (36) (63)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(40)	(40)	
żywnościowe		(40)	(40)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1,2,3,4)	(43) (55) (61)		
opieki		(40) (48) (54) (F)	(40) (48) (54) (F)	(40) (48) (54) (F)
rodzinne	(41) (44)			
informacyjne	(44) (60)			
przynależności	(50,51) (52) (53)	(55)	(50,51) (52) (53)	(50,51) (52) (53)
psychoorganizacji		(61)		
samorealizacji	(32) (33) (34) (35) (36)			(32) (33) (34) (35) (36)

LEGENDA:

- (1 - 4) ośrodek zdrowia (przychodnie rejonowe)
- (5 - 11) przedszkole (w tym jedno z oddziałem żłobkowym i jedno z oddziałem integracyjnym)
- (12 - 16) szkoła podstawowa
- (17 - 19) gimnazjum
- (20 - 22) liceum ogólnokształcące
- (23) Zespół Szkół Ekonomicznych: Liceum Ekonomiczne, Liceum Handlowe, Liceum zawodowe, Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- (24) Zespół Szkół: Liceum Ogólnokształcące, Technikum Przemysłu Szklarskiego, Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- (25) poradnia psychologiczno-pedagogiczna
- (26) poradnia specjalistyczna: poradnia medycyny szkolnej, poradnia zaburzeń mowy, poradnia zdrowia psychicznego dzieci
- (27) specjalna szkoła podstawowa
- (28) specjalne gimnazjum

- (29) Warsztaty Terapii Zajęciowej Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym
- (30) Środowiskowe Ognisko Wychowawcze TPD
- (31) świetlica środowiskowa Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa”
- (32) Miejski Dom Kultury (sekcje zainteresowań)
- (33) Ośrodek Sportu i Rekreacji „Huragan”
- (34) kino
- (35) Stowarzyszenie Inicjatorów Niezależnych Działań Edukacyjnych, Kulturalnych i Społecznych INDEKS
- (36) Biblioteka Miejska (z czytelnią dla dzieci)
- (37) Biblioteka Pedagogiczna
- (38) CARITAS (kolonie, półkolonie)
- (39) Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy
- (40) ośrodek pomocy społecznej
- (41) pcpr (poradnictwo rodzinne)
- (42) Stowarzyszenie Samotnych Matek
- (43) Fundacja Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Arka”
- (44) Specjalistyczna Poradnia Rodzina
- (45) Poradnia Leczenia Odwykowego
- (46) (46 - 47) Kluby AA
- (47) PCK - wolontariusze
- (48) Środowiskowy Dom Samopomocy
- (49) (50 - 51) Kluby Seniora
- (50) Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów
- (51) Związki Kombatanckie (6)
- (52) PKPS (usługi opiekuńcze)
- (53) Polski Związek Niewidomych
- (54) Punkt Informacyjno-Konsultacyjny (porady dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, dla ofiar przemocy)
- (55) Schronisko dla Bezdomnych „Don Orione” (mężczyźni)
- (56) Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc
- (57) gazeta lokalna „Więści Podwarszawskie”
- (58) Hospicjum Opatrzności Bożej
- (59) urząd pracy

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina KOBYŁKA

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	Usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywnościowe				(16)
zdrowotne	(1)			
opieki i socjalizacyjne	(2,3,4)			(14,15) (A) (B)
edukacyjne	(5,6,7) (8,9,10)			
przynależności				(14,15)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(12) (13)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	Usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(16) (17) (18) (19)	(16) (17) (18) (19)	(16) (17) (18) (19)	(16) (17) (18) (19)
żywnościowe			(16)		(16)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(16) (C)				
rodzinne	(D)				(20)
informacyjne	(23)				(20)
przynależności					
psychoorganizacji				(21)	(20)
samorealizacji	(12) (13)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(16) (17) (18) (19)	(16) (17) (18) (19)	
żywnościowe		(16)	(16)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1)			
opieki		(16) (F)	(16) (F)	(16) (F)
rodzinne				
informacyjne	(23)			
przynależności	(22)		(22)	(22)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(12) (13)			(12) (13)

LEGENDA:

- (1) ośrodek zdrowia
- (2 - 4) przedszkole
- (5 - 7) szkoła podstawowa
- (8 - 10) gimnazjum
- (12) Miejski Ośrodek Kultury
- (13) biblioteka z czytelnią
- (14 - 15) świetlica środowiskowa przy GKRPA
- (16) ośrodek pomocy społecznej
- (17) kościół parafialny (pieniądze, paczki żywnościowe, dofinansowanie obiadów dla dzieci)
- (18) Zgromadzenie Sióstr Służek Najświętszej Marii Panny (pieniądze, paczki żywnościowe, dofinansowanie obiadów dla dzieci)
- (19) PKPS
- (20) punkt dla ofiar przemocy przy GKRPA (konsultacje, porady, terapia)
- (21) Klub AA przy GKRPA (dla uzależnionych i współuzależnionych: punkt konsultacyjny, grupy wsparcia, mityngi)
- (22) Klub Seniora przy MOK
- (23) gazeta lokalna „Wieści Podwarszawskie”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina MARKI

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywieniowe				(22)
zdrowotne	(1,2)			
opieki i socjalizacyjne	(3,4,5)	(19,20)		(21) (24) (A) (B)
edukacyjne	(6,7,8,9,10) (11,12) (16)	(6) (19,20)	(6)	
przynależności				(21) (24)
psychoorganizacji	(23)			
samorealizacji	(17) (18)			(21)

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(22)	(22)	(22)	(22)
żywieniowe			(22)		(22)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1,2)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(22) (C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne	(27)				
przynależności					
psychoorganizacji	(23)		(23)	(23) (24)	
samorealizacji	(17) (18)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(22)	(22)	
żywieniowe		(22)	(22)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1,2)			
opieki		(22) (F)	(22) (F)	(22) (F)
rodzinne				
informacyjne	(27)			
przynależności	(25) (26)		(25) (26)	(25) (26)
psychoorganizacji	(23)		(23)	(23)
samorealizacji	(17) (18)			(17) (18)

LEGENDA:

- (1 - 2) niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej
- (3 - 5) przedszkole
- (6 - 10) szkoła podstawowa (w jednej szkole dwie klasy integracyjne)
- (11 - 12) gimnazjum
- (16) Zespół Szkół Zawodowych: Liceum Zawodowe, Liceum Ekonomiczne
- (17) Marecki Ośrodek Kultury
- (18) biblioteka
- (19 - 20) Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze
- (21) 2 świetlice środowiskowe Towarzystwa Rozwijania Aktywności Dzieci „Szansa”
- (22) ośrodek pomocy społecznej
- (23) Poradnia Zdrowia Psychicznego (także zajęcia dla osób uzależnionych)
- (24) GKRPA (kolonie dla dzieci, zajęcia dla uzależnionych i współuzależnionych)

- (25) Klub Seniora (przy ośrodku kultury)
- (26) 2 związki kombatanckie
- (27) biuletyn informacyjny „Wieści z Ratusza”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina ZĄBKI

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywniowe				(15)
zdrowotne	(1) (14)		(12)	
opieki i socjalizacyjne	(2,3,4,5)			(13) (14) (A) (B)
edukacyjne	(6,7,8) (9,10)			
przynależności				(13) (14)
psychoorganizacji	(21)	(21)		
samorealizacji	(11)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(15)	(15)	(15)	(15)
żywniowe			(15)		(15)
mieszkaniowe				(E)	
zdrowotne	(1) (14)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(15) (C)				
rodzinne	(D)				
informacyjne				(16) (22)	
przynależności					
psychoorganizacji	(21)		(21)	(12) (17) (21) (22)	
samorealizacji					

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(15)	(15)	
żywniowe		(15)	(15)	
mieszkaniowe				
zdrowotne	(1) (14)			
opieki		(F)	(F)	(F)
rodzinne				
informacyjne				
przynależności	(18) (19) (20)		(18) (19) (20)	(18) (19) (20)
psychoorganizacji	(21)		(21)	(21)
samorealizacji				

LEGENDA:

- (1) ośrodek zdrowia
- (2 - 5) przedszkole

- (6 - 8) szkoła podstawowa
- (9 -10) gimnazjum
- (11) Miejski Ośrodek Kultury (koła zainteresowań dla dzieci i młodzieży)
- (12) Koło Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej (obozy rehabilitacyjne, grupy wsparcia dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi)
- (13) świetlica środowiskowa
- (14) CARITAS (kolonie dla dzieci, usługi medyczne)
- (15) ośrodek pomocy społecznej
- (16) punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych
- (17) Klub AA przy parafii Św. Trójcy
- (18) koło ZBOWiD
- (19) oddział PZERiI
- (20) Klub Seniora przy MOK
- (21) Poradnia Zdrowia Psychicznego przy Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych
- (22) Stowarzyszenie Pomocy Rodzin i Opiekunów Osób Psychiczenie Chorych „Podaj Rękę”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tłuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Gmina ZIELONKA

dzieci i młodzież (0 - 17 lat)

typ potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla dzieci:		
		z upośledzeniem mentalnym	z upośledzeniem sprawnościowym	zaniedbanych socjalizacyjnie
żywniowe				(23)
zdrowotne	(1) (27)			
opieki i socjalizacyjne	(2,3,4,5,6,7)	(2) (17)	(2) (17) (20)	(18) (19) (22) (A) (B)
edukacyjne	(8,9,10) (11,12,13) (14)	(21)	(21)	
przynależności		(17)	(17)	(18) (19)
psychoorganizacji	(20)	(17)	(17)	(22)
samorealizacji	(15) (16)			

osoby dorosłe (18 - 60 lat)

potrzeby	usługi powszechne	usługi selektywne świadczone dla:			
		rodzin słabych strukturalnie	osób/rodzin ubogich	osób/rodzin dotkniętych chorobą	osób/rodzin zaniedbanych kulturowo
dochód		(23)	(23)	(23)	(23)
żywniowe			(23)		(23)
mieszkaniowe				(E)	(24)
zdrowotne	(1) (27)			(E)	
społecznej użyteczności (praca)	(23) (C)				
rodzinne	(D)	(24)			(22)
informacyjne	(31)	(24)	(30)	(26)	
przynależności					
psychoorganizacji				(25) (26)	(22)
samorealizacji	(15) (16)				

osoby stare (pow. 60 lat)

typ potrzeby	usługi powszechnie	usługi selektywne świadczone dla ludzi starych:		
		z ograniczoną samodzielnością	ubogich	osamotnionych
dochód		(23)	(23)	
żywieniowe		(23)	(23)	
mieszkania				
zdrowotne	(1) (27)			
opieki		(23) (F)	(23) (F)	(23) (F)
rodzinne				
informacyjne	(31)			
przynależności	(28) (29)		(28) (29)	(28) (29)
psychoorganizacji				
samorealizacji	(15) (16)			(15) (16)

LEGENDA:

- (1) ośrodek zdrowia (Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej)
- (2 - 7) przedszkole (w tym jedno z oddziałem integracyjnym)
- (8 - 10) szkoła podstawowa
- (11 - 13) gimnazjum
- (14) Zespół Szkół: Liceum Ogólnokształcące, Technikum Elektroniczne, Zasadnicza Szkoła Zawodowa
- (15) Dom Kultury
- (16) biblioteka + 1 filia
- (17) Klub „Muminki” Stowarzyszenia Osób Niepełnosprawnych (zajęcia dla dzieci z upośledzeniem mentalnym i sprawnościowym)
- (18) ognisko wychowawcze TPD
- (19) GKRPA (kolonie dla dzieci)
- (20) poradnia pedagogiczno-psychologiczna
- (21) oddział integracyjny w szkole podstawowej i we wszystkich szkołach ponadpodstawowych
- (22) zespół d/s przeciwdziałania przemocy w rodzinie (przy ops)
- (23) ośrodek pomocy społecznej
- (24) Dom Samotnej Matki prowadzony przez CARITAS
- (25) 2 Kluby AA (terapia dla uzależnionych)
- (26) punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych (także terapia)
- (27) CARITAS (usługi medyczne)
- (28) koło Stowarzyszenia Polskich Kombatantów
- (29) oddział PZREiI
- (30) Miejskie Centrum Informacji (usługi dla bezrobotnych: dostęp do komputera, faxu, telefonu)
- (31) gazeta lokalna „Informator Miejski”

Placówki/usługi prowadzone i finansowane w ramach zadań powiatu:

- (A) dom dziecka (Równe, gm. Strachówka)
- (B) opieka w rodzinach zastępczych
- (C) urząd pracy (Wołomin + 2 filie: Tuszcz, Radzymin)
- (D) ośrodek interwencji kryzysowej (Marki)
- (E) dom pomocy społecznej dla osób przewlekle somatycznie chorych (Radzymin)
- (F) dom pomocy społecznej dla osób starych (Zielonka)

Analizując informacje dotyczące zasobów infrastrukturalnych poszczególnych gmin Powiatu Wołomińskiego warto podkreślić najistotniejsze kwestie:

- w większości gmin nie ma usług zaspokajających potrzeby selektywne dzieci i młodzieży; w żadnej z gmin nie zidentyfikowano usług zaspokajających potrzeby zdrowotne i edukacyjne dzieci i młodzieży zaniedbanej socjalizacyjnie czy usług zaspokajających potrzeby samorealizacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym i sprawnościowym;
- wydaje się, że istnieją relatywnie największe szanse na zaspokojenie potrzeb żywieniowych, opieki i socjalizacji oraz przynależności dzieci i młodzieży zaniedbanej socjalizacyjnie, aczkolwiek potrzeby żywieniowe zaspokajane są z reguły wyłącznie przez świadczenia pomocy społecznej;
- generalnie brak usług selektywnych zaspokajających potrzeby rodzinne i informacyjne osób dorosłych i osób starych, potrzeby przynależności i samorealizacji osób dorosłych;
- usługi selektywne zaspokajające potrzeby dochodu i żywieniowe osób dorosłych i osób starych świadczone są niemal wyłącznie przez pomoc społeczną;

- usługi powszechne zaspokajające potrzeby rodzinne osób dorosłych świadczone są w zdecydowanej większości przez ośrodek interwencji kryzysowej, działający w Markach, prowadzony i finansowany w ramach zadań powiatu;

- analogiczna sytuacja dotyczy zaspokojenia potrzeb społecznej użyteczności (pracy) - jedyną placówką świadczącą usługi pośrednictwa pracy jest powiatowy urząd pracy, przy czym mieszkańcy gminy Tłuszcz i Radzymin, gdzie funkcjonują filie urzędu, mają znacznie lepsze warunki do korzystania z jego usług; potrzeby społecznej użyteczności członków rodzin słabych strukturalnie, osób chorych i członków ich rodzin oraz osób zaniedbanych kulturowo mogą być zaspokojone jedynie w ramach zadań i możliwości urzędu;

- potrzeby informacyjne zaspokajane są przede wszystkim w postaci usług powszechnych poprzez lokalne gazety i informatory;

- schronisko dla bezdomnych mężczyzn mieszczące się na terenie gminy Wołomin oraz dom samotnej matki w gminie Zielonka mają zasięg ponad-gminny i chociaż w pozostałych gminach nie działają tego typu usługi, to oferta tych dwóch placówek oceniana jest jako wystarczająca.

Poniżej zamieszczono syntetyczne zestawienie informacji o infrastrukturze usługowej poszczególnych gmin Powiatu Wołomińskiego. W trzech kolejnych tabelach zawarte są dane o dostępnych usługach powszechnych i selektywnych adresowanych do osób w różnych fazach życia, przy czym:

pole białe oznacza brak usług

pole jasnoszare oznacza, że usługi zaspokajające dany typ potrzeb świadczone są jedynie przez placówki prowadzone przez powiat, zlokalizowane poza terenem danej gminy

pole ciemnoszare oznacza, że usługi zaspokajające dany typ potrzeb dostępne są na terenie gminy

Dodatkowo zaznaczone zostały te obszary, które na podstawie analizy wskaźników społecznych i danych statystycznych wydają się być szczególnie istotne dla strategii rozwiązywania problemów społecznych. Grubą kreską zaznaczono:

- potrzeby opieki i socjalizacyjne oraz edukacyjne dzieci i młodzieży,
- potrzeby społecznej użyteczności (pracy) osób dorosłych,
- potrzeby zdrowotne oraz opieki osób starych

i ponadto

- potrzeby osób zamieszkujących tereny wiejskie.

Procedura taka pozwala zidentyfikować te kwestie, które przede wszystkim powinny stać się przedmiotem konstruowanych programów i projektów (autorskie opracowania projektów usług adresowanych do dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, osób bezdomnych i osób starych zawiera Aneks 2).

USŁUGI ADRESOWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY

	Dąbrówka	Jadów	Klembów	Poświętne	Strachówka	Radzymin	Thuszcz	Wołomin	Kobyłka	Marki	Ząbki	Zielonka
usługi powszechne zaspokajające potrzeby:												
zdrowotne												
opieki i socjalizacyjne												
edukacyjne												
psychoorganizacji												
samorealizacji												
usługi selektywne zaspokajające potrzeby:												
żywnościowe dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
zdrowotne dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
zdrowotne dzieci i młodzieży z upośledzeniem sprawnościowym												
zdrowotne dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
opieki i socjalizacyjne dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
opieki i socjalizacyjne dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
opieki i socjalizacyjne dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
edukacyjne dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
edukacyjne dzieci i młodzieży z upośledzeniem sprawnościowym												
edukacyjne dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
przynależności dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
przynależności dzieci i młodzieży z upośledzeniem sprawnościowym												
przynależności dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
psychoorganizacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
psychoorganizacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem sprawnościowym												
psychoorganizacji dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												
samorealizacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem mentalnym												
samorealizacji dzieci i młodzieży z upośledzeniem sprawnościowym												
samorealizacji dzieci i młodzieży zaniedbanych socjalizacyjnie												

USŁUGI ADRESOWANE DO OSÓB DOROSŁYCH

	Dąbrówka	Jadów	Klembów	Poświętne	Strachówka	Radzymin	Thuszcz	Wołomin	Kobyłka	Marki	Ząbki	Zielonka
usługi powszechne zaspokajające potrzeby:												
zdrowotne												
społecznej użyteczności (praca)												
rodzinne												
informacyjne												
psychoorganizacji												
samorealizacji												
usługi selektywne zaspokajające potrzeby:												
dochodu rodzin słabych strukturalnie												
dochodu osób ubogich												
dochodu osób / członków rodzin dotkniętych chorobą												
dochodu osób zaniedbanych kulturowo												
żywieniowe osób ubogich												
żywieniowe osób zaniedbanych kulturowo												
mieszkaniowe osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
mieszkaniowe osób zaniedbanych kulturowo												
zdrowotne osób dotkniętych chorobą												
zdrowotne osób zaniedbanych kulturowo												
społ. użyteczności (praca) członków rodzin słabych strukturalnie												
społ. użyteczności (praca) osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
społ. użyteczności (praca) osób zaniedbanych kulturowo												
rodzinne członków rodzin słabych strukturalnie												
rodzinne osób/członków rodzin ubogich												
rodzinne osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
rodzinne osób zaniedbanych kulturowo												
informacyjne członków rodzin słabych strukturalnie												
informacyjne osób ubogich												
informacyjne osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
informacyjne osób zaniedbanych kulturowo												
przynależności członków rodzin słabych strukturalnie												
przynależności osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
psychoorganizacji członków rodzin słabych strukturalnie												
psychoorganizacji osób ubogich												
psychoorganizacji osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												
psychoorganizacji osób zaniedbanych kulturowo												
samorealizacji członków rodzin słabych strukturalnie												
samorealizacji osób ubogich												
samorealizacji osób/członków rodzin dotkniętych chorobą												

USŁUGI ADRESOWANE DO OSÓB STARYCH

	Dąbrówka	Jadów	Klembów	Poświętne	Strachówka	Radzymin	Thuszcz	Wołomin	Kobyłka	Marki	Ząbki	Zielonka
usługi powszechne zaspokajające potrzeby:												
zdrowotne												
rodzinne												
informacyjne												
przynależności												
psychoorganizacji												
samorealizacji												
usługi selektywne zaspokajające potrzeby:												
dochodu osób starych z ograniczoną samodzielnością												
dochodu osób starych ubogich												
żywieniowe osób starych z ograniczoną samodzielnością												
żywieniowe osób starych ubogich												
mieszkaniowe osób starych z ograniczoną samodzielnością												
zdrowotne osób starych z ograniczoną samodzielnością												
opieki osób starych z ograniczoną samodzielnością												
opieki osób starych ubogich												
opieki osób starych osamotnionych												
rodzinne osób starych z ograniczoną samodzielnością												
rodzinne osób starych ubogich												
rodzinne osób starych osamotnionych												
informacyjne osób starych z ograniczoną samodzielnością												
informacyjne osób starych ubogich												
informacyjne osób / członków rodzin dotkniętych chorobą												
informacyjne osób starych osamotnionych												
przynależności osób starych z ograniczoną samodzielnością												
przynależności osób starych ubogich												
przynależności osób starych osamotnionych												
psychoorganizacji osób starych z ograniczoną samodzielnością												
psychoorganizacji osób starych ubogich												
psychoorganizacji osób starych osamotnionych												
samorealizacji osób starych z ograniczoną samodzielnością												
samorealizacji osób starych ubogich												
samorealizacji osób starych osamotnionych												

Warunki realizacji rekomendowanych programów i osiągnięcia przyjętych celów strategicznych.

1. Przeprowadzona analiza istniejącej infrastruktury społecznej pokazuje niezbicie, iż wiele osób i rodzin, jeśli nie dysponuje odpowiednimi środkami we własnym zakresie lub w kręgu gotowych ich wesprzeć krewnych, przyjaciół czy znajomych, praktycznie nie ma możliwości zaspokojenia swoich potrzeb. Wobec powyższego poprawa ich sytuacji życiowej warunkowana jest dostępem do odpowiednich usług prowadzonych w sferze publicznej. Dlatego też przyjęto, iż realizacja celów strategicznych wymaga podjęcia dwóch grup zadań:

- poprawa dostępności i jakości usług już istniejących;

- tworzenie nowych usług.

Nie należy się spodziewać, aby w najbliższych latach mogły wyraźnie wzrosnąć środki przeznaczane na cele społeczne. W związku z tym zasobów niezbędnych do realizacji proponowanych programów należy także szukać w rezerwach, które można uruchomić poprzez bardziej efektywne wykorzystanie zasobów już istniejących; chodzi tu w szczególności o lepsze wykorzystanie wiedzy i umiejętności kadr i bardziej efektywną organizację.

W związku z tym proponuje się:

- konsolidację służb społecznych działających na szczeblu każdej gminy poprzez stworzenie „modułu podstawowego” - funkcjonalnego zespołu złożonego z pracownika socjalnego, pedagoga szkolnego, lekarza rodzinnego; uzupełnienie tego zespołu stanowiliby doradcy obywatelscy;
- utworzenie zespołu ds. koordynacji, monitoringu i doradztwa działającego w ramach administracji powiatowej.

2. Tworzący moduł podstawowy pracownicy socjalni, pedagodzy szkolni i lekarze rodzinni zasadniczo działaliby w obowiązujących ramach kompetencyjnych, formalno-prawnych i finansowych. Uruchomienie jednak stałej, zinstytucjonalizowanej komunikacji między nimi pozwoliłoby na wcześniejsze podejmowanie interwencji oraz wzajemne udostępnianie sobie możliwości działania, jakimi każdy z partnerów zespołu dysponuje. Wprowadzenie doradców obywatelskich natomiast dałoby mieszkańcom poszczególnych gmin powiatu szansę podniesienia poziomu swojej wiedzy i świadomości prawnej i obywatelskiej, w szczególności wiedzy dotyczącej możliwości i procedur rozwiązywania nurtujących ich problemów. Ponadto mieliby oni możliwość zdobycia informacji o zasobach (w szczególności pozostających w dyspozycji organizacji pozarządowych) istniejących poza obszarem powiatu, przede wszystkim na terenie Warszawy.

Podstawę prawną wprowadzenia doradztwa obywatelskiego daje ustawa o pomocy społecznej, która zobowiązuje powiat do prowadzenia usług w zakresie informacji o prawach i uprawnieniach.

Koordynowanie zespołu byłoby zadaniem pracownika socjalnego, w sensie instytucjonalnym zaś - lokalnego ośrodka pomocy społecznej. Uruchomienie takich zespołów, w podstawowym składzie, wymagałoby: /1/ wypracowania dla każdego z nich zasad współpracy; /2/ krótkiego warsztatu w tym zakresie.

3. Podstawę powołania i działania zespołu ds. koordynacji, monitoringu i doradztwa stanowią dwa ustawowe zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej: doradztwo metodyczne dla ośrodków pomocy społecznej i pracowników socjalnych oraz zapewnienie szkolenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej z terenu powiatu. Do podstawowych zadań tego zespołu, w którego skład powinny wejść 3-4 osoby o wysokich kwalifikacjach zawodowych, należy zaliczyć:

- doradztwo gminnymi i powiatowym strukturami pomocy społecznej w zakresie badania potrzeb społecznych oraz konstruowania lokalnych projektów działań odpowiadających lokalnym potrzebom i priorytetom oraz – w miarę możliwości – mieszczących się w strategii powiatowej;
- doradztwo kierownikom gminnych i powiatowych struktur pomocy społecznej w przygotowywaniu projektów lokalnych programów pomocy społecznej, do przyjęcia przez właściwe rady (co stanowi obowiązek ustawowy; por. art.46.ust 6 i 7 oraz art.47a. ust. 6 i 7 ustawy o pomocy społecznej);
- supervizję dla pracowników socjalnych (w podstawowym zakresie);
- facylitowanie współpracy między poszczególnymi placówkami pomocy (prowadzonymi przez gminy, powiat lub organizacje pozarządowe);
- określanie potrzeb szkoleniowych kadr pomocy społecznej w powiązaniu z realizowanymi na terenie powiatu programami i projektami;
- systematyczne monitorowanie i ewaluacja realizowanych na terenie powiatu programów i projektów.

Należy podkreślić, że zespół ds. kooperacji, monitoringu i doradztwa stanowiłby strukturę kluczową dla zapewnienia spójności powiatowemu systemowi pomocy społecznej. Dlatego też jest

ważne, by poszczególne usługi, zarówno te istniejące, jak i nowo powstające, niezależnie od podmiotu prowadzącego, projektowane były w porozumieniu z nim.

Roli przypisana zespołowi wymaga zapewnienia mu odpowiedniej formuły organizacyjnej oraz miejsca w administracji powiatowej. Wydaje się, że powinna to być samodzielna komórka organizacyjna, działająca poza strukturą powiatowego centrum pomocy rodzinie.

4. Funkcjonowanie powiatowego systemu pomocy społecznej wymaga zgody i porozumienia podmiotów samorządowych działających na terenie powiatu. Chodzi tu co najmniej o istnienie porozumień bilateralnych pomiędzy władzami powiatu a władzami większości gmin. Porozumienia takie, po pierwsze, dawałyby podstawę dla roboczych kontaktów i współpracy działających na obszarze całego powiatu struktur organizacyjnych i placówek pomocy społecznej. Po drugie, tworzyłyby mechanizm, dzięki któremu podejmowane przez poszczególne rady plany działań w zakresie pomocy społecznej, miałyby szansę być wzajemnie spójne i komplementarne dzięki uwzględnieniu rekomendowanych w strategii powiatowej kierunków rozwiązań.